

Gresca a La Paloma

Enguany, a la vuitena edició del Congrés de Teologia es parlarà d'«Utopia i profetisme». Entre el 7 i l'11 de setembre l'Institut Virgen de la Paloma, de Madrid, serà testimoni de les picabaralles entre l'alta jerarquia eclesiàstica i els teòrics de la fe.

Josep. A. Comes

Els congressos de teologia tenen una història encara curta, però en pocs anys han aconseguit una rellevància i impacte eclesials i socio-culturals considerables. Anualment, hi apleguen vora 2.000 catòlics, la majoria seglars, quan fins aleshores, els congressos eclesials normalment sols comptaven amb un centenar d'assistents que discutien qüestions doctrinals d'alt nivell, i la majoria clergues. En canvi, als congressos de teologia —convocats per l'associació de teòlegs «Joan XXIII», gestionats per un grapat de col·lectius, moviments i comunitats cristians, amb el suport d'una vintena de revistes com les valencianes *Saó* o *Iglesia Viva*— es tracten problemes humans que incideixen en la vida dels creients i dels ciutadans en general.

A més, els temes s'aborden en un clima de pluralisme i respecte, d'interpel·lació i compromís des d'una òptica cristiana i profètica. Aquests foren els dels set primers congressos: l'opció dels pobres (1981), el sentit de l'esperança humana i cristiana (1982), la pau (1983), la presència dels cristians en una societat democràtica (1984), les distintes imatges de Déu (1985), església i poble (1986), els laics en l'església i en la societat (1987).

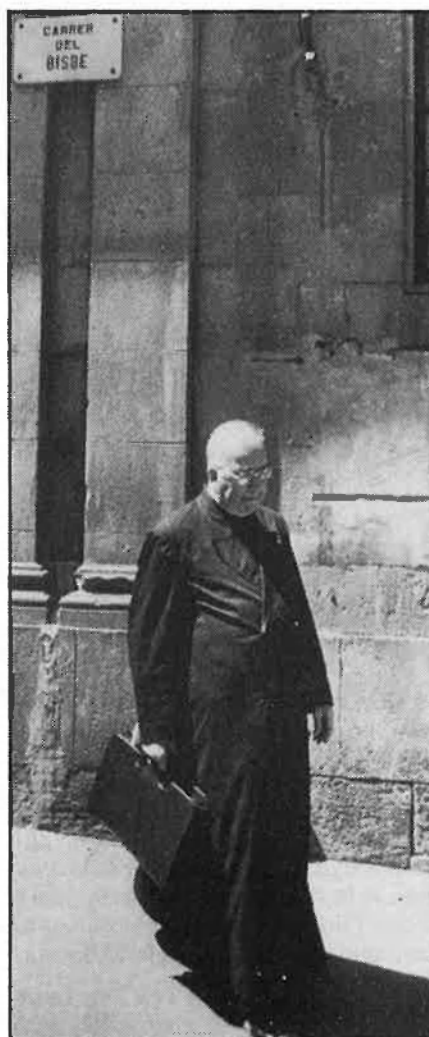
El d'enguany tractarà el tema «Utopia i profetisme». Com a ponents destacats hi haurà: Giulio Girardi, Ignacio Ellacuría, Ignacio Sotelo i el bisbe Javier Osés. Hi haurà també diverses taules rodones, moderades, entre d'altres, per Enrique Miret Magdalena i Joaquín Ruiz Giménez.

Malentesos amb la jerarquia

Tot anava bé en aquests encontres anuals fins que es jubilà el cardenal Tarancon. Amb l'arribada de monsenyor Suquia a l'arquebisbat de Madrid començaren les dificultats. La primera, haver de canviar de lloc. Fins aleshores els congressos s'havien celebrat al saló d'actes de la Fundació eclesial «Pau VI». A partir d'aquell moment,

en locals no eclesials: al Pavelló de Convencions de la Casa de Campo, al saló d'actes de CC.OO. i, enguany, al gimnàs de l'Institut Politècnic «Virgen de la Paloma».

Negar, però, el lloc era sols una forma educada de dir que no s'estava d'acord amb els continguts. Ja les ponències del ministre sandinista Tomás

Només hi ha una fe, però moltes teologies.

Borge (III Congrés) i la del pare de la teologia de l'alliberament, Gustavo Gutiérrez (IV Congrés), van crear una certa tensió entre els mateixos organitzadors del congrés i entre aquests i la jerarquia. No tots estaven d'acord que

el tractament interdisciplinari dels temes obligara a invitar determinades persones. Això no obstant, fou la presència del teòleg H. Küng i la del ministre nicaragüenc Fernando Cardenal (VI Congrés) les que destaparen públicament la caixa dels trons.

La comissió permanent de l'episcopat va publicar una nota desautoritzant el congrés, fonamentalment per dues raons: per impulsar i difondre crítiques generalitzades i demagògiques contra el Papa i per mantenir una concepció d'església que qüestiona la sacramentalitat del ministeri apostòlic. En el fons, però, el que molestava era el resò que aquests dos sacerdots *no grats* al Vaticà tingueren aquells dies en TVE i d'altres mitjans de comunicació.

A la nota dels bisbes replicaren els organitzadors amb una altra, aprovada unànimement pels congressistes, en la qual negaven que fóra intenció dels congressos criticar demagògicament el Papa i trencar la comunió amb els bisbes. Ningú nega que ocasionalment hi apareixen fortes crítiques contra la jerarquia, però no per influència de ningú. Com deia un conegut teòleg valencià fincat a Catalunya: «La crítica és al carrer i els teòlegs no tenim tanta influència». «Els congressos s'organitzen únicament amb l'ànim —afirmava en un comunicat Casiano Floristán, president de l'associació «Joan XXIII»— de fer avançar la teologia, dialogar amb la cultura, reflexionar i actuar des de l'opció dels pobres, lluitar contra l'involucionisme i mantenir la unitat i comunió amb la Jerarquia, però també amb els grups i comunitats de la base eclesial».

Diàlegs infructuosos

En acabar el VI congrés (setembre, 1986), Casiano Floristán i el jesuïta J. Gómez Caffarena s'entrevistaren amb Fernando Sebastián, secretari de l'episcopat, per tal d'aclarir les coses. Li feren saber que la nota dels bisbes els semblava desproporcionada perquè H. Küng fou invitat per ser un teòleg de fama reconeguda, amb totes les llicències sacerdotals en regla i que sols té prohibit ensenyar en Facultats teològiques que depenen directament de la jerarquia. La presència de Fernando Cardenal fou una coincidència. Era a Espanya invitat pel comitè de solidaritat «Óscar Romero» i a més, a la taula sobre «el pluralisme en l'església», on hi havia també Óscar Alzaga, José María Oriol i el jesuïta José Martín Patino. No hi havia, doncs, intenció d'oferir-li un tracte magisterial especial.

Fernando Sebastián i Hans Küng han participat en edicions anteriors.

La reunió fou franca i cordial i en realitat va servir per a saber que allò que realment preocupa als bisbes és que una associació de teòlegs tinga reconeixement civil i no canònic; és a dir, que els bisbes no puguin manar d'ella. Fernando Sebastián els demanà que donaren els passos pertinents per a obtenir el reconeixement canònic. No tots els membres de l'associació n'estan d'acord i s'ha produït una certa divisió.

Amb les fraternals puntualitzacions i amb la voluntat de continuar els contactes entre bisbes i teòlegs semblava que d'ara en avant tot aniria millor. Això no obstant, a les vespres del VII Congrés (setembre 1987), *El País* publicava la carta que Fernando Sebastián havia enviat als superiors de les congregacions religioses demanant-los que desaconsellaren als seus membres l'assistència al congrés. Novament esclatà la polèmica. Alguns religiosos i monges, obedients, no hi assistiren; altres, però, ho feren com un desafiament. Especialment significativa fou la presència del bisbe d'Osca, Javier Osés, que va rebre l'aplaudiment més inacabable que jo he escoltat en la meua vida. El que molesta de debò als congressistes és que sense assistir-hi —uns quinze bisbes són invitats personalment i mai no hi han participat— siguin condemnades unes reunions on, com testimonia José M. Díez Alegria, un dels assidus, «s'ensenya teologia als germans sense apagar l'esperit de la santa oració i devoció»; com demana-

va Sant Francesc d'Assís a Sant Antoni de Pàdua.

El Congrés d'enguany

¿Què passarà enguany? D'entrada, el tema «Utopia i profetisme» no suscita massa entusiasme en aquests temps tan pragmàtics, realistes i postmoderns. Però, de segur que, com els anteriors, es mourà dins de les coordenades de sempre i que Joan J. Tamayo, un dels gestors resumeix en «la llibertat d'expressió —tan amenaçada avui a l'església—, la comunió eclesial —fins i tot amb conflictes i tensions— i l'opció preferencial pels pobres».

La presència de ponents tan lliures com Ignacio Ellacuria, rector de la Universitat de San Salvador i principal conseller de l'assassinat arquebisbe Oscar Romero, pot deparar alguna sorpresa. Ja en 1985, la seua intervenció en el programa *La Clave* va donar peu a una polèmica entre ell i Fernando Sebastián a les pàgines del *Ya*. El bisbe espanyol acusava la teologia de l'alliberament de ser perillosa, deficient i equivocada, i que els teòlegs que la sustenten poden fer molt de mal a la fe del poble espanyol. Ellacuria va rebatre una per una les acusacions i acabava amb aquest paràgraf d'antologia: «Comprendo las dificultades de la Iglesia española para llevar adelante su misión. Tengo mis hipótesis sobre las raíces pasadas i presentes de esas dificultades. Algunas se las han ganado a pulso. Creo que un examen de concien-

cia histórico con confesión pública evitaría que los otros se ensañaran con lo malo hecho sin reconocer lo bueno realizado».

El problema de fons

Segurament, als de fora de l'església, poden resultar incomprensibles aquests malentesos i picabaralles per la presència de determinats teòlegs o per la resistència a inscriure l'associació «Joan XXIII» en els registres del dret canònic. El problema de fons és un altre. Bisbes i teòlegs progressistes tenen una diferent manera de fer o d'entendre la teologia. Fins i tot jutgen amb diferent sensibilitat fets contingents i no dogmàtics, encara que pastoralment tinguen la seua importància. La fe és una, però les teologies, moltes. Acollir la revelació de Déu exigeix, per necessitat intrínseca —com recordava no fa molt un editorial de la revista *Iglesia Viva*— «traduir-la en categories concretes del moment cultural». Sols així esdevé, realment, catòlica, universal. Els teòlegs demanen llibertat per fer aquesta traducció i missió dels bisbes és protegir els continguts de la fe, sense imposar, però, una única manera de fer teologia. Perquè «quan els bisbes identifiquen la fe amb una teologia determinada, poden estar imposant una tal teologia com a confessió de fe. I això produeix sempre grans mals a l'Església». Un dels quals, la incomprensió entre bisbes i teòlegs. □